

Saddam ÇOKUR

Gaziantep Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Öğrencisi
Gaziantep/TÜRKİYE
saddamcokur@gmail.com
ORCID

KİTÂBİYÂT / BOOK REVIEW

Eser: *Nâfi'zâde Ahmed Es'ad, Mir'ât-i Muhammedî (Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri)*, İstanbul 2020.

Book: *Nâfi'zâde Ahmed Es'ad, Mir'ât-i Muhammedî (Naat Examples from Divan Poetry)*, İstanbul 2020.

Makale Türü: Kitap Tanıtım ve Değerlendirme	Article Information: Book Review
Yükleme Tarihi: 19.03.2020	Received Date: 19.03.2020
Kabul Tarihi: 30.03.2020	Accepted Date: 30.03.2020
Yayımlanma Tarihi: 01.04.2020	Date Published: 01.04.2020

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Çokur, Saddam. "Mir'ât-i Muhammedî Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri, Nâfi'zâde Ahmed Es'ad (haz: Ahmet Tanyıldız, Mehmet Büküm)", (Kitap Tanıtımı ve Değerlendirme) *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal Of Academic Literature]*, Yıl 6, Sayı 12, Bahar 2020, s. 282-286.

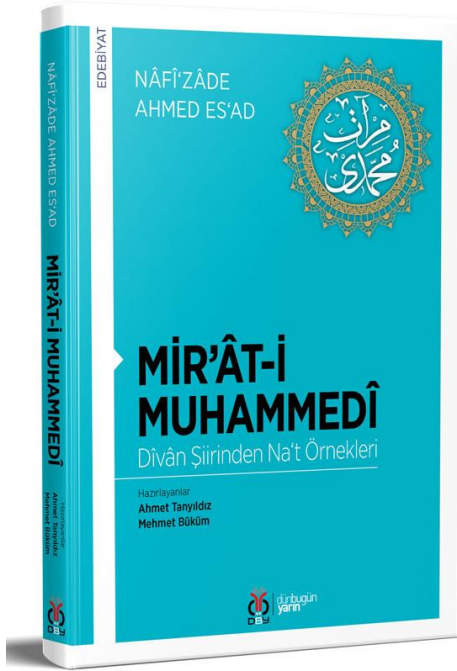
Çokur, Saddam. " Nâfi'zâde Ahmed Es'ad, Mir'ât-i Muhammedî (Naat Examples from Divan Poetry) (prepared by: Ahmet Tanyıldız, Mehmet Büküm)", (Book Review) *Hikmet-Journal Of Academic Literature*, Year 6, Volume 12, Spring 2020, p. 282-286.

KİTÂBİYÂT/BOOK REVIEW

Saddam ÇOKUR

[Eser: Nâfi'zâde Ahmed Es'ad Mir'ât-i Muhammedî-Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri, Hazırlayanlar: Prof. Dr. Ahmet Tanyıldız, Dr. Mehmet Büküm, DBY Yayınları, İstanbul, 2020, 313 s.]

Nâfi'zâde Ahmed Es'ad'ın hazırladığı *Mir'ât-i Muhammedî* adlı eser Dîvân edebiyatı geleneğinde birçok örneğine rastlanan na't mecmualarının son örneklerinden biridir. Diğer adı *Safâ-yı Rûh* olan bu eser H. 1302 yılında İstanbul'da neşredilmiştir. Eserin mürettibi olan Ahmed Es'ad'ın hayatı hakkında elimizde pek bir bilgi yoktur. Nâfi'zâde Ahmed Es'ad, eserin giriş kısmında ön söz niteliğinde yazdığı "*İfâde-i Câmiü'l-Hurûf*" başlıklı mukaddimede kendisinin, İzmir'de Osmanlı Devleti'nin yabancılara olan borçlarını ödenmesi için 1879'da kurulup 1881'de feshedilen *Rûsûm-ı Sitte İdâresi*'nde müdürlük yaptığını söylemektedir.

Mezkur eser, şâir ve devlet adamı Mehmed Fuat Bey'in yazdığı bir takriz yazısı ile başlamaktadır. Takriz yazısının ardından mürettib, yazmış olduğu ön söz bölümünde Abdulhamid döneminde sanatsal faaliyetlerin hız kazandığını belirtmiştir. Bu duruma destek vermek için bir şeyler yapmak istediğini, ancak şâirlik kabiliyetinin yeterli olmadığı için bir eser ortaya çıkarmaktan ziyade ismi unutulmuş, pek meşhur olmayan şâirlerin Peygamber Efendimiz için söyledikleri şiirleri bir araya getirmenin faydalı olacağından hareketle bu eseri

tertiple ettiğini dile getirmiştir. Mürettib Ahmed Es'ad, ön sözde eserin ikinci cildi olduğunu söylemiş olmasına rağmen zikredilen ikinci cildin akıbeti henüz belli değildir.

Tanıtmaya çalıştığımız eser Prof. Dr. Ahmet Tanyıldız ve Dr. Mehmet Büküm'ün birlikte hazırlamış oldukları Nâfî'zâde Ahmed Es'ad'ın tertiple ettiği *Mir'ât-i Muhammedî* adlı eserin günümüz harfleriyle yeniden neşridir.

Mir'ât-i Muhammedî, mürettibinin ifadesine göre daha önce ismi duyulmamış şâirlerin, yazmış oldukları na'tlardan oluşmaktadır. Ahmed Es'ad, kendisinin şâirlik yeteneğinin olmadığını belirtip bu yüzden bir na't mecmuası oluşturmak istemiştir. Bu amaçla adı duyulmamış şâirlerin yazmış oldukları na't şiirlerini toplayarak onları unutulmaktan kurtardığını belirtmiştir.

Mir'ât-i Muhammedî'yi günümüz alfabesine aktaran Tanyıldız ve Büküm, aşağıda detayları verileceği üzere eseri ön söz ile başlatmışlardır. Daha sonra "Na't Geleneğimize Dair" başlığı ile Türk edebiyatında geçmişten günümüze na't geleneğini hakkında bilgi vermişlerdir. Bu bölümün ardından "*Mir'ât-i Muhammedî*" başlığıyla eser hakkında bilgiler verilmiştir. Şâirlerin hayatları hakkında kısa bilgilerin yer aldığı "Metinde Şiirlerine Yer Verilen Şâirler" başlığının ardından "Metnin İmlâsına Dair" başlığı verilerek metin oluşturulurken dikkat edilen hususiyetler hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümün ardından *Mir'ât-i Muhammedî*'nin asıl metnine geçilmiştir.

Hazırlayıcılar, eserin "ön söz"ünde edebiyatımızda Peygamber Efendimiz için yazılmış şiirler hakkındaki bilgileri vermişlerdir. Bu türde yazılmış olan şiirlere farklı adlandırılmaların yapıldığı belirtilmiştir. Ancak genel olarak na't isminin kullanıldığı ifade etmişlerdir. Hazırladıkları eserin de *Nu'ât-ı Nebviyye* türünün son örneklerinden biri olduğu belirtmiştir. Hazırlayıcılar, bu bölümde iki kişi olarak çalıştıkları eserin giriş kısmını, muhtevaya ait değerlendirme bölümünü ve diğer teknik hususlarını Dr. Mehmet Büküm'ün, metnin günümüz harflerine aktarılmasını da Prof. Dr. Ahmet Tanyıldız'ın üstlendiğini beyan etmişlerdir. Daha sonra teşekkür kısmı ile ön söz bitirilmiştir.

"Na't Geleneğimize Dair" başlıklı bölümde Hz. Muhammed'in (sav) şahsiyeti etrafında oluşan edebî gelenek hakkında bilgiler verilmiştir. Edebiyatımızda Peygamber Efendimiz'in aşkı ve sevgisinin işlendiği ilk örneklerin, ilk dönem eserlerinin telif edildiği on birinci yüzyılda ortaya çıktığı ve Yûsuf Has Hâcib'in kaleme aldığı *Kutadgu Bilig* adlı eserin ilk örnek sayılabileceği beyan edilmiştir. Türk edebiyatında sadece Peygamberimiz için yazılmış "*Na't, siyer, mevlid, semâil, hilye, hicretnâme, mi'rac-nâme/mi'râciyye, şefâat-nâme, regâibiyye, esmâ-i Nebî, ahlâku'n-Nebî, vefâtü'n-Nebî,*

Muhammediyye, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis vs." türlerin olduğu hatırlatılmıştır. Bu sebeple edebiyatımızda "Peygamber edebiyatı" tabirinin oluştuğu söylenmiştir. Bu bölümde ayrıca Arap edebiyatında, Peygamber Efendimiz'den yedi asır önce yaşamış ve O'nun son peygamber olacağını öğrenmiş olan ilk na't yazarı Ebû Kerib El-Himyerî'nin isminin yanı sıra, Dîvân edebiyatında ilk kez na't yazan Yahya Nazîm'in ismi de zikredilmiştir. Son olarak Türk edebiyatının Batı edebiyatının etkisine girdiği Tanzimat sonrasında da na't yazma geleneğinin sürdüğünü ve bu dönemden itibaren günümüze kadar na't yazan bazı şâirlerin isimleri verilip bölüp bitirilmiştir.

Hazırlayıcılar, "*Mir'at-i Muhammedî*" başlığını taşıyan bölümde Ahmed Es'ad'ın tertip etmiş olduğu mezkur eser hakkında bilgiler vermişlerdir. Matbu Osmanlıca ile 127 sayfalık bir hacme sahip olan eserin iç kapağında eser ve mürettibin adı ile basım yeri ve basım tarihinin yazıldığı belirtilmiştir. Verilen bilgilere göre esere şâir ve devlet adamı olan Mehmed Fu'ad Bey bir takriz yazısı yazmıştır. Bu kısımda ayrıca Mehmed Fu'ad Bey'in hayatı hakkında da kısa bir bilgi verilmiştir. Mehmed Fu'ad Bey'in takrizinden sonra mürettibin, imzasını taşıyan ve yukarıda ismi zikredilen mukaddimede anlatılan şeyler hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bölümde verilen başka bir bilgiye göre mürettib, kendi mukaddimesinin ardından "*Abdulbâkî Merhûm'un Bir Makalesi*" başlığıyla bir yazı daha eklemiştir. Bu yazı, daha önceki yüzyıllarda *Nu'ût-ı Nebeviyye* adıyla meşhur olmuş bazı na't antolojilerinin baş kısmında yer alan mukaddimedir.

Bu bölümde hazırlayıcıların tespit ettikleri kadarıyla bu eserde XVI. asrın sonu ile XVII. asrın ortalarında yaşayan şâirlerin na't örneklerinin derlendiği 18 şâire ait 21 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin türleri hakkındaki bilgiler de verilmiştir. Bu bölümün son kısmında şiirlerin tertip sırası gözetilerek bir tablo hazırlanıp bölüm nihayete erdirilmiştir.

"Metinde Şiirlerine Yer Verilen Şâirler" bölümünde hazırlayıcılar, metinde şiirleri bulunan ve XVI. yüzyılın sonu ile XVII. yüzyılın ortalarında yaşayan 18 şâirin hayatları hakkında kısa bilgiler vermişlerdir. Bu bölümde gördüğümüz kadarıyla mecmuada şiirleri verilen şâirler şunlardır; "*Kara Çelebi-zâde Abdulaziz Efendi, Sâbit, Ganî-zâde Mehmed Nâdirî, Nev'izâde Atâyî, Riyâzî, Mezâki, Haylî, Abdal Şîr-i Gülşenî, Rızâyî, Dânişî, Cevrî Çelebî, Âzerî İbrâhîm Çelebi, Cem'î, Celîlî, Cinânî, Azmî-zâde Hâletî, Hayretî ve Zihnî*"

"Metnin İmlâsına Dair" başlıklı bölümde hazırlayıcılar, metni oluştururken ne gibi hususiyetlere dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

Hazırlayıcılar, metni günümüz alfabesine aktarırken metnin dil hususiyetlerine bağlı kalmışlardır. Eserin günümüz alfabesine aktarılmış kısmı ve orijinali karşılıklı sayfalar olarak verilmiştir. Bu durum okuyucuların metni

karşılaştırabilmeleri için ya da Osmanlıca öğrenmek isteyen kişiler için çokça kolaylık sağlamıştır. Metinde iktibas edilen ayet ve hadislerin meali dipnotta verilmiştir. Metinde şiiri verilen şâirlerin hakkında bilgi alınabilmesi ve şiirlerin orijinaline bakılabilmesi için dipnotta şiirin ana kaynakları verilmiştir.

Metin bittikten sonra hazırlayıcılar, “Şiir dizini” bölümünde şiirlerin, *Mecmuaların Sistematik Tasnif Projesi*'ne (MESTAP) göre dizinini oluşturulmuşlardır. Bu dizinle okuyucular her şiirin ilk ve son beytini/bendini, nazım şeklini ve türünü, vezin ve beyit/bend sayılarını kolayca görebilmektedirler.

Şiir dizininde sonra metinde yer alan kişi ve yer adları dizini oluşturulmuştur. Bu dizinle okuyucular metinde geçen kişi ve yer adlarının hangi sayfada geçtiğini kolayca bulabilmektedirler. Bu bölümünden sonra çalışma, “Kaynakça” ile bitirilmiştir. Kaynakça bölümünde eserin yazımında faydalanılan, mecmua çalışmaları ile ilgili verilen kaynaklar bu alanda çalışmak isteyen araştırmacıları yönlendirme açısından önem arz etmektedir.

Latin alfabesine aktarılan şiir metinlerinde sehven farklı çevrilen şu ibarelerin önerdiğimiz şekilde okunması durumunda metnin tekmili sağlanacaktır: nice olur > nic'olur (1/60, s. 78); uğruna > ağzında (10/2, s. 200); kudretde > kadrinde (13/24, s. 222); hâtırında idi > hâtırındaydı (19/13, s. 270).

Prof. Dr. Ahmet Tanyıldız ve Dr. Mehmet Büküm'ün hazırlayıp yayınladıkları Nâfî'zâde Ahmed Es'ad'a ait *Mir'ât-i Muhammedî* adlı eser, na't mecmualarının son örneklerinden biri olması hasebiyle oldukça önemli bir eserdir. Peygamber Efendimizle alakalı na't şiirlerinin derlendiği bu eser okuyucuların damağında hoş bir tat bırakacaktır. Ayrıca her sayfada günümüz alfabesine aktarılmış kısım ile karşılıklı verilen tıpkıbasım sayesinde Osmanlıca metin okuma meraklılarını da doyuracak bir çalışma olmuştur.

İlim âlemine titiz bir çalışmayla na't mecmualarının son örneklerinden biri olan bu eseri kazandıran Prof. Dr. Ahmet Tanyıldız ve Dr. Mehmet Büküm'e, bu çalışmaları dolayısıyla teşekkür ediyor, eserin sanat ve edebiyat hayırlı olmasını diliyoruz.